

¹² Яковлев А. А. Міжнародно-правове співробітництво у захисті права власності в системі Ради Європи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 / Яковлев Андрій Анатолійович. – Х., 2009. – 20 с.

¹³ Див. п. 124 рішення ЄСПЛ у справі «Öneýldiz проти Туреччини» (Заява № 48939/99) від 30.11.2004 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67614>

Резюме

Кулицька С. В. Щодо обсягу відшкодування майнової шкоди, заподіяної внаслідок протиправної діяльності/бездіяльності органів судової влади.

Автором статті здійснено спробу дослідити особливості обсягу відшкодування майнової шкоди, заподіяної внаслідок протиправної діяльності/бездіяльності органів судової влади, а також виявити можливі перспективи вдосконалення його правового регулювання та застосування в Україні. Особливу увагу звертається на проблематику відшкодування неотриманого прибутку крізь призму існуючих доктринальних і правозастосовних підходів.

Ключові слова: обсяг відшкодування, майнова шкода, неотриманий прибуток, орган судової влади, протиправна діяльність/бездіяльність.

Резюме

Кулицькая С. В. Относительно объема возмещения имущественного вреда, причиненного вследствие противоправной деятельности/бездеятельности органов судебной власти.

Автором статьи предпринята попытка исследовать особенности объема возмещения имущественного вреда, причиненного вследствие противоправной деятельности/бездеятельности органов судебной власти, а также выявить возможные перспективы усовершенствования его правового регулирования и применения в Украине. Особое внимание обращено на проблематику возмещения неполученной прибыли сквозь призму существующих доктринальных и правоприменительных подходов.

Ключевые слова: объем возмещения, имущественный вред, неполученная прибыль, орган судебной власти, противоправная деятельность/бездеятельность.

Summary

Kulitska S. Regarding the amount of compensation for pecuniary damage caused as a result of the wrongful activity/inactivity of judicial authorities.

An attempt to examine special features of the amount of compensation for pecuniary damage caused as a result of the wrongful activity/inactivity of judicial authorities and identify the possible prospects for improvement of its legal regulation and enforcement is made by the author of this article. Special attention is given to the range of problems of compensation for loss of profit (lucrum cessans) in the light of current doctrinal and enforcement approaches.

Key words: the amount of compensation; pecuniary damage; loss of profit (lucrum cessans); judicial authority; wrongful activity/inactivity.

УДК 347.9

I. I. СТРОКАЧ

Ірина Іванівна Строкач, здобувач Київського університету права НАН України, головний спеціаліст Вищого господарського суду України

ВИКОНАВЧИЙ НАПИС НОТАРІУСА ЯК НОТАРІАЛЬНА ДІЯ ТА ПІДСТАВИ ЙОГО ВЧИНЕННЯ

Захист законних прав та свобод індивіда в правовій державі є фундаментальним аспектом її функціонування та розвитку. Основним завданням кожного створеного державою органу є системне виконання поставлених обов'язків задля забезпечення реалізації захисту законних прав та свобод людини. На сьогоднішній день діє ціла система нотаріальних органів, які покликані забезпечувати та гарантувати права суб'єктів правових відносин.

Відповідно до чинного законодавства, нотаріат в Україні – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про нотаріат», з метою надання їм юридичної вірогідності¹. Розглядати дану дефініцію можливо як із суб'єктивної сторони, так і з об'єктивної. Перша вказує на розгалужену систему нотаріальних органів, до якої належать державні нотаріальні контори, приватні нотаріуси, державні нотаріальні архіви, у населених пунктах, де немає нотаріусів, уповноважені особи місцевих рад, а також консульські установи.

З об'єктивної сторони поняття нотаріату вказує на повноваження нотаріальних органів та посадових осіб стосовно кола тих дій, що відповідно до Закону України «Про нотаріат» вони можуть вчиняти. При

цьому вчинення передбачених законом нотаріальних дій не повинно викликати спору, бо предметом нотаріальної діяльності є справи, в яких відсутній спір про право цивільне і якщо в процесі вчинення нотаріальної дії такий спір виникає, то він підлягає вирішенню в судових органах, а сама нотаріальна дія, в такому разі, зупиняється до набуття рішення законної сили².

При вчиненні будь-якої нотаріальної дії нотаріуси надають суспільним відносинам визначеної законом форми, яка забезпечує захист і охорону прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

Нотаріус є арбітром відносин суб'єктів нотаріального процесу, притримуючись норм права він незалежний та неупереджений у своїх діях.

Однією з непростих та відповідальних нотаріальних дій на практиці є вчинення виконавчого напису нотаріуса.

Відсутність визначення поняття виконавчого напису на законодавчому рівні породжує різні трактування його змісту та суті. Цікавою є думка авторів коментаря до Цивільного кодексу України за редакцією Я. М. Шевченко, які аналізуючи статтю даного кодифікованого акта зазначають, що під виконавчим написом нотаріуса слід розуміти підтвердження нотаріальним органом наявності заборгованості (грошових сум чи майна) та розпорядження про примусове стягнення з боржника на користь кредитора цієї заборгованості³.

Сама ж заборгованість розуміється як належність фізичним чи юридичним особам суми боргів, що виникли в результаті цивільно-правових чи господарських правовідносин.

С. Я. Фурса та С. І. Фурса пропонують розглядати поняття «виконавчого напису» під кутом зору змісту цього поняття, при цьому зазначаючи, що правовим змістом виконавчого напису є посвідчення факту невиконання умов договору однією із сторін угоди, а процесуально-правовим – надання оригіналам документів, що встановлюють заборгованість, виконавчої сили⁴. У юридичній літературі радянського періоду висловлювалася думка, що виконавчий напис – це форма вирішення спору між сторонами (боржником і кредитором).

Натомість М. І. Авдєєнко та М. А. Кабакова стверджують, що виконавчим написом називається розпорядження нотаріального органу про примусове виконання зобов'язання сплати певної суми грошей або передачі майна⁵.

Враховуючи особливості правового статусу нотаріуса, що виключає існування у нього владних повноважень, неправильним є віднесення цієї нотаріальної дії до випадку реалізації влади нотаріуса. Така думка була висловлена, зокрема, М. М. Дяковичем, де вказано, що нотаріус застосовує владні повноваження лише при вчиненні виконавчих написів на документах, які визначають заборгованість. При вчиненні виконавчих написів нотаріус має повноваження щодо санкціонування примусового здійснення порушених прав. При цьому нотаріус застосовує норми як нотаріального, так і процесуального права⁶.

Також слід відрізнити правовідносини, що складаються у сфері здійснення нотаріальної діяльності і стосуються суб'єктивних прав їх учасників, від правовідносин, які виникають під час здійснення виконавчого провадження. Як зазначає А. І. Перепелиця, єдність та цілісність суб'єктів виконавчого провадження відповідно опосередковується зв'язками між ними. У цілому такі зв'язки характеризуються як адміністративні та адміністративно-процесуальні. Це обумовлюється тим, що: вони виникають під час примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів і врегульовані законодавством про виконавче провадження; мають владний характер. Суб'єкти виконавчого провадження не мають абсолютної рівності, оскільки Державна виконавча служба – орган держави, то ці відносини характеризуються як владні, що означає обов'язковість вимог державного виконавця для всіх інших суб'єктів виконавчого провадження, за невиконання яких встановлено адміністративну відповідальність; державний виконавець є обов'язковим суб'єктом правовідносин у виконавчому провадженні⁷. Необхідно мати на увазі, що вчинення нотаріальної дії – виконавчого напису, жодним чином не належить до реалізації владних повноважень з приводу його виконання.

Наведені точки зору науковців, на думку автора, дають змогу зрозуміти значення інституту виконавчого напису нотаріуса взагалі та його значимість в нотаріальному провадженні.

Отже, нотаріус посвідчує безспірні права та безспірні факти, в наявності яких він може упевнитися безпосередньо або на підставі відповідних документів, а також вчиняє інші дії, спрямовані на юридичне підтвердження та закріплення цивільних прав, щоб запобігти їх можливому порушенню в майбутньому⁸.

При вчиненні будь-якої нотаріальної дії нотаріуси надають суспільним відносинам визначеної законом форми, яка забезпечує захист і охорону прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

Питання способу захисту законних прав та інтересів вивчається науковцями як з практичного боку, так і з теоретичного. Предметне вивчення даного питання було здійснено такими вченими, як С. Я. Фурса, Ю. В. Нікітін, І. О. Дзера, В. В. Комаров, І. В. Болокан, В. В. Луць, які досліджували регулювання загальних та спеціальних способів захисту, включаючи і сферу нотаріату. На думку одних авторів право на захист – це самостійне суб'єктивне право, яке з'являється у особи лише в момент порушення і оспорування прав особи⁹. Інші вважають, що право на захист потрібно розглядати як елемент, невід'ємну ознаку самого суб'єктивного права¹⁰. Проте у будь-якому випадку право на захист є похідним від основного суб'єктивного права і не може існувати без останнього.

Автори підручника «Нотаріат в Україні» за редакцією В. В. Комарова зазначають, що «виконавчий напис являє собою розпорядження нотаріуса про стягнення з боржника належної стягувачеві певної грошової суми або витребування майна»¹¹.

Захист суб'єктивних цивільних прав може здійснюватися у двох основних формах: судовій та позасудовій. Згідно зі ст.ст. 16–19 Цивільного кодексу України захист цивільних прав та інтересів здійснюється

судом, Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, нотаріусом або шляхом самозахисту. Відповідно до ст. 124 Конституції України юрисдикція суду поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Це фундаментальне положення означає пріоритет судової форми захисту стосовно інших, у тому числі й нотаріальної¹².

Статтею 18 Цивільного кодексу України встановлено, що нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом.

Виконавчий напис – не нове явище нашого часу та належить до не судових форм захисту інтересів кредиторів за безспірними зобов'язаннями, підтвердженими документами, що не викликають сумнівів щодо їх достовірності. Історія подібної практики бере свій початок з Цивільного кодексу Франції, так званого кодексу Наполеона, де зазначалося, що за будь-яким нотаріально посвідченим договором нотаріус видає за заявою кредитора виконавчу копію та даний документ може бути пред'явлено для примусового виконання. Стягнення безспірної заборгованості в позасудовому порядку передбачалося у ч. 2 тому Х Зводу законів Цивільних 1857 р., де зазначалося, що будь-який договір і будь-яке зобов'язання, законно вчинене, вважалось безспірним і приводилося до виконання «безпосереднім застосуванням закону без будь-якого судочинства; якщо ж виникав спір проти таких договорів та зобов'язань, то він, призупиняючи стягнення, вирішувався судовим способом, але без формального суду в остаточному варіанті...»¹³.

Розвитку вчинення виконавчих написів набуло в період існування Радянського Союзу. Порядок вчинення виконавчих написів регулювався, зокрема, в Українській РСР Положенням про державний нотаріат Української РСР, затверджене постановою УРСР від 31 серпня 1964 р. № 941 та Інструкцією про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріальними конторами Української РСР (далі – Інструкція УРСР), затвердженою постановою Президії Верховного Суду Української РСР від 22 січня 1965 року. Правомочними на вчинення виконавчих написів були нотаріальні контори і консульські установи. Відповідно до Інструкції УРСР виконавчі написи могли би бути вчинені в будь-якій нотаріальній конторі, незалежно від того, де знаходився стягувач або боржник¹⁴, де складено документ, на якому вчинявся напис, або де провадилося виконання. Спеціальним нормативним актом встановлювався перелік документів, на підставі яких нотаріальні органи мали право вчиняти виконавчі написи. В Українській РСР таким документом була постанова Ради Міністрів Української РСР від 31 серпня 1964 р. № 941¹⁵. Цей перелік містив досить багато видів заборгованості, за якими можна було вчиняти виконавчі написи, крім того, кожен з цих видів (окрім стягнень за нотаріально посвідченими правочинами) мав ще й підвиди¹⁶. Дані норми були втілені при прийнятті Закону України «Про нотаріат», у тому числі щодо порядку викладення виконавчого напису на оригіналі документа, який встановлює заборгованість, а у разі, якщо не вміщується на ньому, то на окремому аркуші, який прикріплюється до такого документа і прошивається.

Надбання історії втілюється в сучасному законодавстві та відобразилось у кодифікованих та не кодифікованих законодавчих актах України, включаючи:

- статтю 18 Цивільного кодексу України – нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку встановлених законом;
- статтю 78 Сімейного кодексу України – у разі невиконання одним із подружжя свого обов'язку за договором про надання утримання аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса;
- статтю 99 Сімейного кодексу України – якщо у шлюбному договорі визначено умови, розмір та строки виплати аліментів, то в разі невиконання одним із подружжя свого обов'язку за договором аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса;
- статтю 109 Сімейного кодексу України – у разі невиконання договору між подружжям про розмір аліментів на дитину, аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса;
- статтю 189 Сімейного кодексу України – у разі невиконання одним із батьків свого обов'язку за договором про сплату аліментів, аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса;
- Кодекс торговельного мореплавства України – якщо диспаша не оскаржена протягом шести місяців з дня одержання диспаші з обов'язковим сповіщенням про це диспашера шляхом надіслання йому копії позовної заяви, або оскаржена, але залишена судом у силі, стягнення за нею може бути зроблено на підставі виконавчого напису нотаріуса;
- статтю 87 Закону України «Про нотаріат» – для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість;
- статтю 33 Закону України «Про іпотеку» – звернення стягнення на предмет іпотеки здійснюється на підставі рішення суду, виконавчого напису нотаріуса або згідно з договором задоволення вимог іпотекодержателя;
- статтю 20 Закону України «Про заставу» – звернення стягнення на заставлене майно здійснюється за рішенням суду або третейського суду, на підставі виконавчого напису нотаріуса, якщо інше не передбачено законом або договором застави;
- статтю 26 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяження» – обтягувач має право на власний розсуд обрати із таких позасудових способів звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження як реалізація заставленого майна на підставі виконавчого напису нотаріуса;
- Закон України «Про фінансовий лізинг» – лізингодавець має право відмовитися від договору лізингу та вимагати повернення предмету лізингу від лізингоодержувача у безспірному порядку на підставі виконавчого напису нотаріуса, якщо лізингоодержувач не сплатив лізинговий платіж частково або в повному обсязі

та прострочення сплати становить більше 30 днів, лізингодавець має право стягувати з лізингоодержувача прострочену заборгованість у безспірному порядку на підставі виконавчого напису нотаріуса;

– статтю 19 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» – стягнення заборгованості по орендній платі провадиться в безспірному порядку на підставі виконавчого напису нотаріуса;

– статтю 8 Закону України «Про обіг векселів в Україні» – вексель, опротестований нотаріусом у встановленому законом порядку, є виконавчим документом (крім векселя, опротестованого у недатуванні акцепту).

Найбільш розповсюдженими документами, за якими заборгованість стягується у безспірному порядку на підставі виконавчого напису нотаріуса, є нотаріально посвідчені угоди, які передбачають сплату грошових сум, передачу або повернення майна, а також право звернення стягнення на заставлене майно. Отже, виконавчий напис може бути вчинено не на будь-якій нотаріально посвідченій угоді, а лише на тій, у якій передбачаються вказані вище умови (сплата грошових сум, передача або повернення майна, а також право звернення стягнення на заставлене майно).

Юрисдикція виконавчих написів вельми широка та різноманітна як в Україні, так і поза її межами та регулює значну сферу правових відносин, але не є вичерпною, оскільки ст. 6 Цивільного кодексу України зазначає, що сторони мають право врегулювати у договорі, який передбачений актами цивільного законодавства, свої відносини, що не врегульовані цими актами. Звідси слідує: якщо сторони зазначають у договорі можливість стягнення зобов'язання у формі виконавчого напису, то відповідно у разі невиконання або нена належного виконання зобов'язання, нотаріус вправі вчинити виконавчий напис на такому документі. Прикладом даного твердження може слугувати договір позики, стягнення за яким у безспірному порядку на підставі виконавчого напису не передбачено жодним нормативним актом, але сторони можуть передбачити, що у разі неповернення боргу позикодавець може звернутися до нотаріуса за вчиненням виконавчого напису про стягнення заборгованості на загальних підставах, єдиною умовою такого практичного втілення буде нотаріальне посвідчення договору позики.

Для одержання виконавчого напису нотаріусу подаються наступні документи:

– оригінал нотаріально посвідченого договору (договорів);

– документи, що підтверджують безспірність заборгованості боржника та встановлюють прострочення виконання зобов'язання¹⁷.

Законодавство України опосередковано аргументує можливість вчинення виконавчого напису на підставі договору позики.

Перелік документів, який існував до затвердження чинного переліку, відповідно до якого провадилося стягнення заборгованості на підставі виконавчих написів державних нотаріальних контор передбачав подання нотаріусу для вчинення виконавчого напису лише документ, що встановлював прострочення виконання. З приводу цього автори науково-практичного коментаря до Положення про державний нотаріат К. С. Юдельсон та А. К. Кац зазначають: «Подання такого документа вкрай ускладнено, а в деяких випадках неможливе, оскільки прострочення виконання є фактом негативним. Якщо сам боржник не підтвердить прострочення виконання, то кредитор не може звернутися до нотаріальної контори за одержанням виконавчого напису»¹⁸.

Аналізуючи зміст безспірності заборгованості, тобто заборгованості боржника, яка виключає можливість спору з боку боржника щодо її розміру, строку, за який вона нарахована, а відтак, і документи, які підтверджують її безспірність і на підставі яких нотаріуси здійснюють виконавчі написи, мають бути однозначними, беззаперечними та стовідсотково підтверджувати наявність у боржника заборгованості перед кредитором саме в такому розмірі.

Водночас спірні правовідносини об'єктивно не можуть існувати в межах нотаріальної діяльності. Тому обґрунтованим здається висновок про відмову у вчиненні нотаріальної дії в разі наявності спору. Саме з цього виходить і нотаріальна, і судова практика на сьогодні. При цьому вчинення виконавчого напису передбачає безспірність і в розумінні її як безперечності пред'явлення нотаріусом доказів, і в контексті відсутності спорів між кредитором та боржником.

Інший шлях вирішення цієї проблеми – надання нотаріусам доступу до Єдиного Державного реєстру судових рішень та практичної можливості отримання з нього відомостей, що підтверджували б наявність чи відсутність судового спору між кредитором та боржником так, як наприклад, при вчиненні правочину нотаріус перевіряє відомості про податкові застави в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна, а також відомості з інших реєстрів, доступ до яких надано нотаріусові. Щоправда, наповненість такого реєстру сумнівна, тому дане припущення буде мати місце, коли встановлять обов'язкове внесення всіх рішень судів до Єдиного Державного реєстру судових рішень та відповідальність за таке порушення.

На сьогодні жодним законом чи іншим нормативно-правовим актом не визначено, які саме документи підтверджують безспірність заборгованості боржника та встановлюють прострочення виконання зобов'язання. Деякі суди поділяють думку, що належними доказами, які можуть підтверджувати наявність або відсутність заборгованості, а також встановлювати її розмір, можуть бути виключно документи первинної бухгалтерської документації, оформлені відповідно до норм ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», а саме: платіжні доручення, меморіальні ордери, розписки, чеки.

Практика судів України свідчить про те, що банки надають нотаріусам для вчинення виконавчого напису документи, що не підтверджують безспірність вимог, що заява про вчинення виконавчого напису, оригінал договору іпотеки, заява про відкликання кредиту та про звернення стягнення на майно, зроблений банком в односторонньому порядку розрахунок заборгованості позивача за відсутності наданої нотаріусу виписки з

особового (позичкового) рахунку боржника правомірно розцінені судами як такі, що не підтверджують безспірність вимог банку до боржника. Також проблематичним є надання виписки з особового (позичкового) рахунку боржника, її обсяг сягає великої кількості сторінок, це в свою чергу перенавантажує архіви нотаріусів, і без того перепопненні.

На думку окремих авторів, безспірність заборгованості може встановлюватися тільки боржником. Тому єдиною умовою вчинення виконавчого напису має бути волевиявлення зобов'язаної особи, висловлене нею наприклад у договорі іпотеки, а не віднесення законодавством та виконавчими органами певних зобов'язань до безспірних.

Також потрібно врахувати позицію, викладену в Науково-практичному коментарі Закону України «Про нотаріат», де зазначається, що згідно з положеннями ст. 18 Цивільного кодексу України нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом. Таким чином, норми законів містять поняття «документ, що встановлює заборгованість» та «боргові документи», тоді як положення підзаконних актів відносять до таких документів також документи, які передбачають передачу або повернення майна. Останнє формулювання виглядає більш повним, хоча і міститься в нормативно-правовому акті нижчого рівня, ніж закон. З огляду на це ст. 18 Цивільного кодексу України та ст. 87 Закону України «Про нотаріат» потребують певних змін⁹.

Слід також враховувати правову позицію Верховного Суду України, що на час вчинення виконавчого напису заборгованість не може вважатись безспірною, якщо в суді вже існує спір щодо розміру заборгованості за кредитним договором, який є підставою стягнення²⁰.

При вчиненні виконавчого напису нотаріус не має практичної, встановленої законодавством можливості, перевірити відсутність спору між боржником та стягувачем, по закінченню якої сформував відповідний документ, що підтверджував би знайдені відомості. Що в свою чергу забезпечило б зменшення кількості оспорюваних виконавчих написів нотаріуса.

На думку вчених С. Я. Фурси та С. В. Щербака для того, щоб виконавчий напис набрав «законної сили», слід перебачити у Законі України «Про нотаріат» обов'язком нотаріуса після вчинення виконавчого напису повідомляти боржника про це. Тоді боржник матиме реальну можливість оскаржити неправильно вчинену нотаріальну дію чи звернутися з позовом до стягувача. Судовій практиці відомі рішення суддів, згідно з якими виконавчий напис визнано недійсним і скасовано, а також таким, що не підлягає виконанню. У Цивільному процесуальному кодексі України передбачено порядок обов'язкового попередження боржника про видачу судового акта. Аналогічний порядок був би доцільним і у нотаріальному провадженні, що звільнить виконавчу службу від вчинення виконавчих дій у даному випадку.

Така нотаріальна дія, як виконавчий напис, за час свого існування підтвердила свою очевидну необхідність та простоту механізму втілення, але прогалини в законодавстві не дають змоги повною мірою розкрити значимість цього інституту.

¹ Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/page3>

² Павлик П. М. Нотаріат України : навч. посіб. для дистанційного навчання / П. М. Павлик, Т. М. Кілічава. – К. : Університет «Україна», 2007. – С. 21.

³ Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: у 2 ч. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. – К., 2004. – С. 36.

⁴ Фурса С. Я. Нотаріат в Україні / С. Я. Фурса, С. І. Фурса. – К., 1999. – С. 224.

⁵ Авдеенко Н. И. Нотариат в СССР : учеб. пособ. / Н. И. Авдеенко, М. А. Кабакова. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1984. – С. 143.

⁶ Дякович М. М. Нотаріальне право України : навч. посіб. ; 2-е вид., перероб. і доп. / М. М. Дякович. – К. : Правова єдність, 2010. – С. 17.

⁷ Перепелиця А. І. Організаційно-правові засади діяльності державної виконавчої служби в Україні: моногр. / А. І. Перепелиця, В. М. Бесчастний, А. О. Собакар; Донец. юрид. ін-т Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Донецьк, 2009. – С. 109–130.

⁸ Радзівєвська Л. К. Нотаріат в Україні : навч. посіб. / Л. К. Радзівєвська, С. Г. Пасічник ; за відп. ред. Л. К. Радзівєвської. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – С. 283.

⁹ Грибанов В. П. Пределы осуществления и защиты гражданских прав / В. П. Грибанов. – М., 1972. – С. 267.

¹⁰ Там само. – С. 106.

¹¹ Нотаріат в Україні: підруч. / за ред. В. В. Комарова. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – С. 248.

¹² Грошева О. Нотаріальна і судова форми захисту суб'єктивних прав / О. Грошева // Право України. – 2006. – № 1. – С. 95.

¹³ Лившиц Б. И. Комментарии, эксклюзивные, раритетные материалы по российскому нотариату (580 наиболее значимых книг, статей и научных исследований) / Б. И. Лившиц, К. Н. Осматескул и др. – М., 2001. – С. 192.

¹⁴ Лихацький Д. Загальний порядок звернення стягнення на майно боржника / Д. Лихацький : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://justinian.com.ua/article.php?id=2093>

¹⁵ Нотаріат в Україні [Текст]: навч. посіб. / В. М. Бесчастний [та ін.]; ред. В. М. Бесчастний. – К. : Знання, 2008. – С. 45.

¹⁶ Нотаріат : зб. нормативних актів і зразків документів для нотаріальних контор і виконкомів місцевих Рад депутатів трудящих / відп. ред. Д. І. Чорпіга. – К. : Політвидав України, 1969. – С. 267.

¹⁷ Про затвердження переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів : постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. № 1172 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1172-99-%D0%BF>

¹⁸ Юдельсон К. С., Кац А. К. Научно-практический комментарий к Положению о государственном нотариате / К. С. Юдельсон, А. К. Кац. – М.: Юрид. лит., 1970. – С. 178.

¹⁹ Науково-практичний коментар Закону України «Про нотаріат» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/444-naukovo-praktichnyy-komentar-zakonu-ukrani-pro-notarat-korotyuk-o-v.html>

²⁰ Постанова Верховного Суду України від 11 березня 2015 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/DE5D97DD84013598C2257E0C003F81CA](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/DE5D97DD84013598C2257E0C003F81CA) ; Постанова Верховного Суду України від 4 березня 2015 р. у справі №6-27цс15 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/F5BE89CF2D371D59C2257E0600306687](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/F5BE89CF2D371D59C2257E0600306687)

Резюме

Строкач І. І. Виконавчий напис нотаріуса як нотаріальна дія та підстави його вчинення.

Наукова стаття присвячена актуальній на сьогоднішній день проблемі інституту виконавчих написів нотаріуса в Україні. Автором здійснюється аналіз процесуального законодавства і юридичної літератури. Особлива увага приділяється різним підходам до визначення поняття «виконавчого напису». Даний напрям доповнюється розглядом виконавчого напису нотаріуса як нотаріальної дії та умов, за яких може бути здійснено виконавчий напис нотаріусом.

Ключові слова: виконавчий напис, нотаріус, нотаріальна дія, виконавчий документ, стягнення.

Резюме

Строкач И. И. Исполнительная надпись нотариуса как нотариальное действие и основания его совершения.

Научная статья посвящена актуальной на сегодняшний день проблеме института исполнительных надписей нотариуса в Украине. Автором осуществляется анализ процессуального законодательства и юридической литературы. Особое внимание уделяется различным подходам к определению понятия «исполнительной надписи». Данное направление дополняется рассмотрением исполнительных надписей нотариуса как нотариального действия и условий, при которых исполнительная надпись может быть совершена нотариусом.

Ключевые слова: исполнительная надпись, нотариус, нотариальное действие, исполнительный документ, взыскание.

Summary

Strokach I. Executive inscription notary as a notarial act and the reasons it was committed.

The scientific article is devoted to an actual problem for today the institute's executive notary inscriptions in Ukraine. The author carried out an analysis of procedural law and legal literature. Particular attention is paid to different approaches to the definition of «writ». This trend is complemented by the consideration of executive endorsement of the notary as a notarial act and the conditions under which the executive inscription can be made by a notary.

Key words: executive inscription, the notary, the notarial act, the executive document recovery.

УДК 347.62

Р. Б. ХОБОР

Романа Богданівна Хобор, аспірантка Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Будь-яке явище, кожний процес мають свої етапи розвитку. Вищезазначені суспільні процеси зароджуються (виникають), розвиваються та занепадають – еволюціонують. Зважаючи на це відбувається вивчення і правових інститутів, що супроводжують ці процеси розвитку суспільства.

Переходячи безпосередньо до з'ясування еволюційних процесів такого правового інституту, як шлюбний договір, насамперед зазначимо, що таке дослідження вимагає не тільки з'ясування основних етапів його розвитку, а й виявлення його особливостей на кожному з етапів його історичного розвитку. Причому в даній статті найбільшу увагу приділимо саме правовій природі, юридичним особливостям шлюбного договору на кожному з етапів його розвитку як правового інституту, адже використання історичного методу дослідження шлюбного договору дасть змогу: а) показати як позитивні, так і негативні ознаки при правовому регулюванні майнових відносин подружжя; б) проаналізувати підстави появи цього правового інституту у правовій системі, з'ясувати його генезу і причини того, чому майнові відносини підлягають правовому регулюванню за шлюбним договором, а особисті немайнові – ні. Тому вважаємо, що дослідження еволюції шлюбного договору на українських землях є важливим теоретичним і практичним завданням, яке потребує наукового осмислення.